

Asia: VN/18157/2023

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi kyberturvallisuusdirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot NIS2-direktiivin tavoitteista ja tarkoituksesta

-

Soveltamisalaa koskevat huomiot

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että vesi- ja jätevesisektorin soveltamisalan piiriin tulisi noin 20-40 valvottavaa vesihuoltolaitosta. Lakiesitys on kuitenkin tulkittavissa siten, että soveltamisalan piiriin tulisi lisäksi merkittävä määrä kuntia niiden taseyksikköinä tai liikelaitoksina toimivien vesihuoltolaitosten myötä. Esityksessä on muun muassa todettu, että kunta voi kuulua NIS2-sääntelyn piiriin kyberturvallisuuden riskienhallinnasta annetun lain perusteella, mikäli sen palvelu kuuluu NIS2-direktiivin liitteissä määriteltyihin palveluihin ja kunta täyttää kyberturvallisuuden riskienhallinnasta annetun lain mukaisen toimijan määritelmän kokonsa puolesta. Lisäksi esityksessä on esimerkiksi keskisuuren toimijan määritelmän perusteluissa todettu, että mikäli toimija toimii usealla eri toimialalla ja vain osa sen toiminnasta on liitteessä I tai II tarkoitettua toimintaa, kokorajoitusta arvioidaan toimijan kokonaistoiminnan perusteella. On arvioitavissa, että pienikin kunta täyttäisi kokonaisuutena arvioiden ainakin keskisuuren toimijan määritelmän. Kunnan taseyksikkönä tai liikelaitoksena toimivan vesihuoltolaitoksen koko puolestaan ei välttämättä ole merkittävä verrattuna kunnan toimintaan kokonaisuudessaan.

Soveltamisalan kannalta ei liene tarkoituksenmukaista, että kunnat tulisivat soveltamisalan piiriin yksinomaan niiden vesihuoltolaitosten kautta. Vesihuoltolaki lähtee siitä, että kunnan ja vesihuoltolaitoksen tehtävät ovat toisistaan eriytettyjä, ja kunnan tulee esimerkiksi kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Kunnallisissa vesihuoltolaitoksissa kuten kunnan taseyksiköissä ja kunnallisissa liikelaitoksissa soveltamisala voisi olla tarkoituksenmukaisempaa kirjata siten, että toimijana arvioidaisiin vesihuoltolaitosta ja sen kokoa kunnan sijaan. Mikäli toimijana arvioidaan kuntaa kokonaisuudessaan, voi tämä johtaa soveltamisalan tarkoituksettoman laajaan kohdentumiseen.

Lisäksi Etelä-Savon ELY-keskuksen käsitys on, että lakiesityksen vaikutusten arviointi muun muassa Etelä-Savon ELY-keskuksen tarvitsemien valvontaresurssien osalta on tehty sillä lähtökohdalla, että kunnat eivät edellä kuvatulla tavoin tulisi soveltamisalan piiriin vesihuoltotoimintojen kautta. Valvottavien toimijoiden määrä olisi merkittävästi suurempi kuntien kuuluessa soveltamisalan piiriin edellä kuvatulla tavalla.

Jätehuolto on tullut uutena toimialana direktiivin soveltamisalaan mukaan. Hallituksen esityksessä on tunnistettu toimialan monimuotoisuus. Lisäksi on arvioitu käytännössä muutaman kymmenen toimijan kuuluvan lain soveltamisalaan liikevaihdon tai henkilöstömäärän perusteella. Tämän osalta voi todeta, että jätehuollon toimialalla tapahtuu jatkuvasti muutoksia, joiden voi arvioida heijastuvan myös direktiivin soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden määriin.

Lisäksi soveltamisalaa olisi hyvä selkeyttää, mm. käsite tärkeistä toimijoista esiintyy vain HE perusteluissa, ei itse lakitekstissä. Tämä vaikeuttaa lain lukemista ja tuo epäselvyyttä siihen, mikä on tärkeiden toimijoiden asema. Perusteluteksteistä asia selviää, mutta laissa sen voisi esittää selkeämmin. Kokorajat olisi hyvä esittää ja soveltamisalaa olisi hyvä selkeyttää miten mm. monialayhtiöiden ja kuntaomisteisten yhtiöiden kohdalla lakia sovelletaan.

Riskienhallintavelvoitetta koskevat huomiot

-

Raportointivelvoitetta koskevat huomiot

-

Valvontaa koskevat huomiot

-

Seuraamusmaksua koskevat huomiot

-

CSIRT-yksikön tehtäviä koskevat huomiot

CSIRT- yksikön rooli poikkeamisilmoitusten käsittelyssä olisi hyvä esittää selkeämmin. Onko rooli yhtenevä direktiivin 10 artiklan tekstissä määriteltyihin tehtäviin: Tietoturvaloukkauksiin reagoivat ja niitä tutkivat yksiköt (CSIRT-yksiköt). CSIRT-yksikön on vastattava poikkeamien käsittelystä tarkasti määrättyä prosessia noudattaen.

Tiedonhallintalakia ja täytäntöönpanoa julkishallinnossa koskevat huomiot

-

Verkkotunnusvälittäjiä koskevat huomiot

-

Kumottavaksi ehdotettuja säännöksiä koskevat huomiot

-

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot

s.48 taulukossa tulee juomavesi- ja jätevesisektori ja jätehuoltosektori esittää erikseen. Sektorien valvonta on nyt esitetty samalle viranomaisorganisaatiolle (Etelä-Savon ELY). Kyseessä on kuitenkin eri toimialat ja aluehallintouudistuksen jälkeen viranomaistehtävät voivat olla eri organisaatioissa.

s. 83–84 Kohdassa “Juomavesi ja jätevesi”, osa tekstissä (s.88) kuvatuista resursseista puuttuu taulukosta. Vesihuolto: 3 htv sekä noin 100.000 eur /vuosi ostopalvelumääräraha ja tietojärjestelmien kehittämiseen 100 000 euroa vuodelle 2025.

Muut huomiot ja avoin palaute esityksestä

NIS2-direktiivin toimeenpanokenttä on varsin laaja, ja edellyttää viranomaisissa osaamiskentän laajentamista. HE:ssä on tunnistettu alan osaajien tarve. Tärkeää on, että viranomaisasiantuntijoiden perehdyttämiseen ja kouluttamiseen sekä osaamistason ylläpitoon kiinnitetään huomiota ja siihen varataan riittävät resurssit, jolloin voidaan osaltaan tukea julkishallinnon houkuttelevuutta työpaikkana tälläkin sektorilla.

Juva Ilkka
Etelä-Savon ELY